

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en
Sport

Listeriose

Vastgesteld door LOVI: september 2019

Dit stappenplan is een aanvulling op de [LCI-richtlijn listeriose](#). Het stappenplan geeft een overzicht van het handelen van de GGD bij een melding van een specifiek ziektegeval, en is daarmee een hulpmiddel om de bestrijding te stroomlijnen.

Voor achtergronden, toelichting en het tot stand komen van het stappenplan wordt verwezen naar de [algemene toelichting op de VSI](#). De LCI spreekt zich niet uit over de taakverdeling tussen disciplines bij de uitvoering van de verschillende stappen. Daarvoor zijn de interne werkafspraken van de betreffende GGD leidend.

Doelen

- Transmissie van listeriose is voorkomen/beperkt.
- De index (en diens omgeving) heeft inzicht in de ziekte, transmissieroute en welke hygiënemaatregelen nodig zijn om transmissie naar anderen te voorkomen.
- De risicocontacten zijn in kaart gebracht en hebben hygiëne- en preventiemaatregelen en eventuele behandeling geadviseerd gekregen.
- Er is een risicoanalyse van de index/contacten.
- Als er sprake is van risicogroepen of risicosituaties, is laboratoriumonderzoek verricht en zijn betrokkenen geïnformeerd over de te nemen maatregelen.
- Bij de index of in diens omgeving is onrust beperkt.
- De gevolgen van de ziekte voor de index zijn beperkt gebleven (= secundaire preventie).
- De behandelaar en/of andere betrokken zorgverleners zijn geïnformeerd of geadviseerd over de behandeling- en/of preventieconsensus van de ziekte (LCI-richtlijn, NHG standaard of Richtlijn kwaliteitsinstituut CBO).
- Mogelijke bronnen zijn gemeld in Osiris.

Stap 1 Melding

- Leg gegevens van de melding of het signaal digitaal vast in het elektronisch dossier: datum, tijd en andere relevante informatie.
- Verzamel de laboratoriumgegevens die de diagnose moeten bevestigen. Sla de laboratoriumuitslag op in het elektronisch dossier ter voorkoming van interpretatievergissingen.
- Controleer in de richtlijn of de melding voldoet aan de [meldingscriteria](#).
- Verifieer of de index al bekend is bij de GGD en of destijds alle noodzakelijke stappen zijn genomen.
- Verifieer de informatie bij de diagnosticerend behandelaar voordat contact wordt gelegd met de index. Gebruik hiervoor de Osirisvragenlijst listeriose. Overige aandachtspunten zijn:
 - Is de index op de hoogte van de diagnose?
 - Informeer de betrokken arts over de werkwijze van de GGD.
 - Informeer over eventueel aanvullende diagnostiek.
- Indien meldingsplichtig: binnen 3 dagen in Osiris melden.

- Maak een risicoanalyse. Schat het dreigende gezondheidsprobleem in voor index-contacten-werksituatie. Stel op basis daarvan prioriteiten.

Stap 2 Interventies

2.1 Planning

- Neem contact op met de index.
- Plan zo nodig een gesprek met de index. Gebruik de [Beslisboom Huisbezoek](#) als handvat bij de beslissing om wel of niet op huisbezoek te gaan.

2.2 Bronopsporing en contactonderzoek

- Verifieer of er extra (tijdelijke) onderzoeken zijn met specifieke vragenlijsten.
- Start [brononderzoek](#).
- Start [contactonderzoek](#). Indien van toepassing: inventariseer wie in aanmerking komt voor laboratoriumonderzoek. Regel/coördineer dit. Voeg informatie van het BCO toe aan de risicoanalyse.
- Indien er sprake is van (verdenking van) clustering: onderzoek onderlinge relaties en verbanden tussen andere meldingen van listeriose. Denk aan mogelijke gemeenschappelijke blootstelling, bijvoorbeeld door voedsel of door contact met gecontamineerd oppervlaktewater.
- Indien van toepassing: Schakel de NVWA in en zend zo mogelijk bronmateriaal voor kweek in.
- Laat isolaten doorsturen naar het Nederlands Referentielaboratorium voor Bacteriële Meningitis voor typering en naar het RIVM voor moleculaire typering.

2.3 Signaleren en verwijzen

- Signaleer de lichamelijke, psychische en sociale aspecten als gevolg van de infectieziekte. Begeleid hierin de index of zorg voor verwijzing.
- Adviseer de behandelaar om de index zonder behandeling door te verwijzen naar een behandelend specialist conform LCI richtlijn/NHG standaard.
- Signaleer tijdig (collectieve) onrust met name bij clustering en regel voorlichting.

2.4 Voorlichting

- Geef voorlichting aan de index over listeriose, [transmissieroute](#), [algemene preventieve maatregelen](#) en [maatregelen ten aanzien van index en contacten](#).
- Organiseer zo nodig groepsvoorlichting.
- Geef schriftelijke informatie: zie de [publieksinformatie](#) LCI.
- Verstrek informatie en hygiëeadvies aan betrokken instelling(en) met toestemming van de index (kinderopvang, school, bedrijfsarts of werkgever). Bij vragen van instellingen kan algemene informatie zonder toestemming van de index worden gegeven.
- *School/kinderopvang*: Benadruk de hygiëeadvies en geef advies volgens de standaardmethoden '[Reiniging, desinfectie en sterilisatie in de openbare gezondheidszorg](#)'. Geef uitleg over wering volgens de LCI-richtlijn.
- *Instelling*: benadruk hygiëeadvies en adviseer zo nodig over wering van patiënten/werknemers volgens de LCI-richtlijn.
- *Schoonmaakbedrijf/schoonmakers*: Zorg ervoor dat het schoonmaakbedrijf en de schoonmakers (van school, kinderopvang of instelling) zijn geïnformeerd over hygiënemaatregelen die genomen kunnen worden.

2.5 Netwerk/advisering

Indien van toepassing:

- Adviseer index om bedrijfsarts en werkgever in lichten.
- Schakel NVWA of volgens de richtlijn NRBM in en maak afspraken over terugrapportage.
- Informeer in geval van infectie binnen een zorginstelling de instellingsarts en/of de deskundige infectiepreventie.

- Informeer in geval van actie naar kinderopvang of school de respectievelijk uitvoerende zorg 0-19 jaar en eventueel de inspecteur kinderopvang.
- Raadpleeg in geval van een (groeps)reis (naar het buitenland) ook de LCI en bereid zo nodig een Inf@ct-bericht voor om de andere GGD'en te informeren als reizigers uit verschillende delen van het land betrokken zijn.
- Informeer de GGD indien in desbetreffende regio een mogelijke bron ligt of indien er onrust kan ontstaan.
- Informeer bij te verwachten persbelangstelling en/of collectieve onrust de eigen directie, afdeling communicatie en het bevoegd gezag (burgemeester en wethouders), conform interne afspraken.

2.6 Registratie en rapportage

- Verzamel gegevens voor verslaglegging, registratie en epidemiologie. Leg alle activiteiten vast in een rapportage met datum, tijd en initialen.
- Verifieer of de definitieve uitslag/typering binnen is.
- Controleer of er tussentijds gerelateerde gevallen gemeld zijn.
- Rapporteer zo nodig terug naar de melder (betrokken arts/huisarts) volgens de intern geldende afspraken.
- Indien meldingsplichtig: melding in Osiris definitief maken.

Stap 3 Evaluatie

- Beoordeel of de doelen behaald zijn.
- Overweeg steekproefsgewijs na 4 weken de index of familie van de index te benaderen om de ervaring met de GGD te evalueren.
- Koppel het dossier terug in het werkoverleg, afhankelijk van de interne werkafspraken.
- Maak, indien intern gebruikelijk, een rapportage voor gemeentes, inspectie, ketenpartners en LCI.